

La Safor

La meua ciutat, el meu món

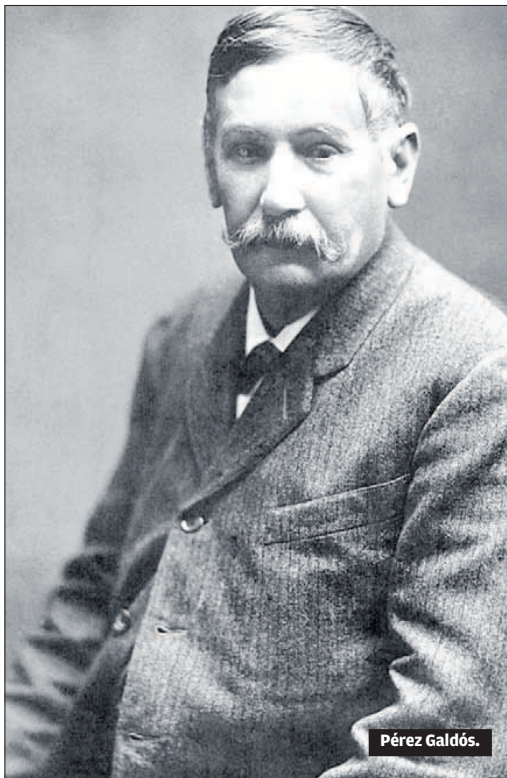
Un rostre, una mirada, una paraula, una actitud o un vestit, deixen a voltes una lleu marca en la memòria. La fugacitat d'un encontre o d'una visió ens avisa de la fragmentària realitat de la nostra consciència o de la memòria. D'alguna manera som les pedretes d'un mosaic i cal fer un gran esforç per poder donar sentit al fragment a l'empara del conjunt de la nostra existència o també deixar-ho córrer i el llamp fugaç perdre's entre les deixalles inútils de la memòria.

La literatura coneix bé els moments fugaços que es poden convertir en experiència estètica o simplement per donar una pinzellada de color, suposadament real, a una escena, que no té a penes transcendència en l'obra. En algunes ocasions el seu paper encara serà més humil, com fer de transició entre dos seqüències de la novel·la. En este sentit, la sorpresa de trobar en una narració una referència sobre la nostra ciutat, una insignificant a si es vol, en una extensíssima obra d'un autor com **Pérez Galdós**, ara revisat pel seu centenari, fa augmentar la curiositat sobre la troballa.

En un dels seus Episodios nacionales, no massa conegut, el titulat *La de los tristes destinos*, publicat en 1907, hi trobem el següent text: «Por cierto la casa-convento es un modelo de orden y limpieza; las Hermanas que vimos disimulan su gazmoñería con su amabilidad, y una de ellas, valenciana de la parte de Gandia, habla es-

Enric Ferrer

UN PERSONATGE DE GALDÓS

pañol con acento levantino... Es mujer guapísima, solo que un poco bizca, y al hablar tuerce la boca; los ojos tiene algo pitañosos». El context, explicat massa breument, ens parla d'una parella que ha fugit de la repressió en els mesos finals del regnat d'**Isabel II**, ben a prop ja de la revolució de Setembre de 1868, que va produir l'exili de la reina a França. Els refugiats han passat la frontera i, en el seu camí cap a París, arribaran a L'orda o Lourdes, on tindran una breu relació amb les religioses esmentades en el text citat.

La tècnica narrativa és ben característica de l'autor canari, hàbilment basada en el contrast. Les religioses del convent amaguen la seua gazmoñería o beateria amb una falsa amabilitat, en un context d'ordre i netedat. La nostra paisana és una dona ben guapa, però quan parla ho fa en un castellà amb accent valencià, amb una lletjor afegida per tórcer la boca i uns ulls lleganyosos, impropis de tal suposada beutat. El narrador no ens en dóna més informació: ni el nom, ni la raó de la seua vocació religiosa en un convent tan allunyat de la terra nadiua. A més, el personatge ja no tornarà a aparèixer mai més.

Al lector, més encara si és «de la parte de Gandía», li agradaria saber alguna cosa més de tal personatge. Una curiositat ben legítima, però que no té

cap possibilitat d'anar més enllà de l'esment que ha fet l'autor d'aquell personatge. La criatura literària naix i desapareix amb l'operació lingüística que li ha donat vida per un instant, tot i que ens deixi despagats perquè, entre altres coses, voldríem saber si va viure alguna peripècia posterior, si va tornar al seu poble o va acabar els seus dies al convent francès.

Esta senzillà evocació d'un personatge gandí, una peça microscòpica en l'univers narratiu de Pérez Galdós, potser ens done peu a reflexionar sobre la fragilitat de la condició humana, tan visible en la seua inconsistència temporal, on tot allò que apareix, ben prompte desapareix. El personatge galdosià, a més, ens introdueix en el misteri de tantes vides anònimes, que tan fàcilment la narració va deixant a la vora del camí de la història.

La nostra ciutat i comarca, si algun dia algú s'hi dedica a esbrinar-ho, tenen unes quantes referències literàries que caldrà inventariar, no per vanitat, sinó per conèixer quina és la percepció que alguns autors han tingut de certs paisans nostres, reals o inventats, és a dir, si l'espill, benèvol o adwers, ens afalaga o simplement ens deixa seguir en la indiferència. Siga com siga, escoltar la veu dels altres sempre obrirà pas al diàleg o a la reflexió. I deixem a la posteritat la difícil sentència, com va avisar amb tanta raó el Dante.